Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

TER BESLISSING

[redacted]

Aan MSZW

Datum
12-08-2024

Onze referentie
2024 [redacted]

Opgesteld door
[redacted]

nota

Voortgang sociaal-medisch beoordelen en verlenging 60-plusmaatregel

Bijlage(n)
0

Aanleiding

Het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid staat al geruime tijd onder grote druk. Op dit moment is de vraag naar sociaal-medische beoordelingen (SMB) groter dan het aantal beoordelingen dat UWV kan verrichten (mismatch in vraag en aanbod).

In de zomer van 2022 heeft uw ambtsvoorganger een plan aan de Kamer gepresenteerd om de mismatchproblematiek te verminderen. In deze nota staat één maatregel als onderdeel van dat plan centraal: de vereenvoudigde beoordeling van 60-plussers. Deze buitenwettelijke maatregel was bedoeld om mensen die wachten op een beoordeling sneller duidelijkheid te bieden en UWV lucht te geven om procesoptimalisatie in de organisatie in te voeren. De 60-plusmaatregel is gestart per 1 oktober 2022 en loopt, na een verlenging met één jaar, op dit moment tot 1 januari 2025. De maatregel is uitdrukkelijk bedoeld als tijdelijke maatregel.

De huidige stand van zaken met betrekking tot de mismatch, geeft aanleiding een verlenging tot 1 januari 2026 te overwegen. Een beslissing daarover moet (met het oog op de augustusbesluitvorming) deze zomer genomen worden. In deze nota nemen we u mee in de voor- en nadelen van een verlenging en adviseren we u hierover. Om de maatregel in context te plaatsen, nemen we u in deze nota en de bijlagen mee in de achtergrond en laatste stand van zaken rondom de mismatchproblematiek. Ook gaan we in op overige relevante achtergrondinformatie.

Geadviseerd besluit

- Graag bespreken we met u of u het opportuun acht om de 60-plusmaatregel nog eenmaal te verlengen. Hoewel de 60-plusmaatregel eenmalig met een jaar verlengen mensen die wachten op een beoordeling sneller duidelijkheid kan geven en tijdelijk lucht kan bieden aan UWV, is het een kostbare maatregel die leidt tot onrechtmatige uitgaven, en slechts tijdelijk de oploop van de achterstanden weet te verminderen.
- Indien u het opportuun acht, dan adviseren wij u:
  - in de augustusbesluitvorming dekking te vinden voor een eenmalige verlenging van de 60-plusmaatregel met één jaar en;
  - bestuurlijke afspraken te maken met UWV, over het aantal beoordelingen waaraan zij zich voor de komende jaren committeert en over de expliciete

Overzicht van opmerkingen bij OPENBAAR MAKEN MSZW 2.pdf

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Overzicht van opmerkingen bij Beslisnota - Voortgang sociaal-medisch beoordelen en verlenging 60-plusmaatregel

Nummer: 1 Auteur: Hijum, Y.J. van Onderwerp: (Unknown) Datum: Onbepaald

Nader bespreken\/afwegen

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

doelstellingen voor de ontwikkeling van de sociaal-medische centra in 2025.
    - Als u besluit de 60-plusmaatregel te verlengen dan moet de Kamer hierover kort na Prinsjesdag (wanneer bekend wordt dat de middelen hieraan besteed worden) worden geïnformeerd.
- We adviseren u om kennis te nemen van de informatie in de bijlagen.

Kernpunten

- Het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid staat al geruime tijd onder grote druk. Sinds 2016 is de vraag naar sociaal-medische beoordelingen groter dan het aantal beoordelingen dat UWV kan verrichten (mismatch).
- De afgelopen twee jaar heeft de '60-plusmaatregel' een belangrijke bijdrage geleverd aan het terugdringen van de achterstanden bij UWV. Doordat de beoordeling van 60-plussers minder tijd kost (omdat dit plaatsvindt zonder betrokkenheid van een verzekeringsarts), heeft UWV meer ruimte om de aanvragen van een jongere doelgroep sneller in behandeling te nemen. De tevredenheid over deze maatregel, zowel bij cliënten als bij de professionals van UWV, is hoog.
- Het doel bij invoering van deze *tijdelijke* maatregel, was dat 1) hiermee een substantieel aantal mensen sneller duidelijkheid zou krijgen over het recht op uitkering en dat er 2) ruimte zou ontstaan bij UWV om de interne optimalisatie van processen (in het bijzonder de ontwikkeling naar het werken in sociaal-medische centra (SMC's)) door te voeren.
- Ten aanzien van dat eerste doel werkt de maatregel goed. UWW kan door de maatregel per jaar zo'n 9000 extra beoordelingen doen. Ten aanzien van dat tweede doel, is het niet mogelijk precies te duiden of de maatregel effect heeft, omdat dit effect niet uit de cijfers te destilleren valt. We weten niet precies wat het effect van de 60-plusmaatregel op de interne procesoptimalisatie is, maar we weten wel dat op dit moment nog niet het punt bereikt is dat het effect van de interne procesoptimalisatie dermate groot is dat de achterstanden zonder aanvullende maatregelen niet oplopen.
- Daar komt nog bij dat het aantal WIA-aanvragen meer dan verwacht stijgt. Dat heeft effect op de mate waarin de achterstanden worden teruggedrongen. In bijlage 4 vindt u een uitgebreidere toelichting op deze stijging.
- Omdat de mismatch op dit moment nog erg groot is, ligt nu de vraag voor of de 60-plusmaatregel verlengd moet worden voor het jaar 2025. De afgelopen winter (2023/2024) is gebruikt om met alle belanghebbenden via een uitgebreid (digitaal) consultatieproces op te halen wat er nodig en mogelijk is om de mismatch aan te pakken. Deze consultatie heeft nuttige inzichten opgeleverd, maar geen nieuwe ideeën voor maatregelen die op korte termijn verlichting brengen [redacted]
- Uit cijfers en prognoses blijkt dat zowel met als zonder verlenging van de 60-plusmaatregel de achterstanden vanaf resp. 2025 of 2026 weer gaan oplopen. De verlenging van de 60-plusmaatregel zou ervoor zorgen dat eenmalig ongeveer 9000 beoordelingen extra gedaan kunnen worden en dus blijft de omvang van de achterstanden ook structureel 9000 lager. UWV schat in dat het ook de implementatie van SMC's versnelt, en daarmee de productiviteit, maar

Nummer: 1 Auteur: [redacted] Onderwerp: Markering Datum: 10-10-2024 14:42:49

[redacted]

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

kan dit nog niet kwantificeren in de vorm van een hogere doelstelling voor het aantal beoordelingen.

- Als u deze 60-plusmaatregel wilt voortzetten in 2025 kost dit naar verwachting € 130,9 miljoen in totaal. Hier zijn politieke besluitvorming en extra financiële middelen voor nodig, die op de eigen begroting gevonden moeten worden. De verlenging zou mee moeten lopen in de augustusbesluitvorming. Verderop in deze nota zijn de mogelijke dekkingsopties die tot nu toe zijn geïdentificeerd opgenomen. De uiteindelijke dekking voor deze maatregel dient in samenhang bezien te worden met andere opgaven die spelen. Over het integrale beeld spreekt u op 15 augustus met FEZ.
- In de bijlagen bij deze nota nemen wij u mee in:
  - Bijlage 1: achtergrond en stand van zaken mismatchproblematiek.
  - Bijlage 2: een overzicht van de belangrijkste maatregelen rondom de mismatchproblematiek.
  - Bijlage 3: relevante achtergrondinformatie rondom de 60-plusmaatregel.
  - Bijlage 4: Toenemend aantal WIA-aanvragen en WIA-instroom

Toelichting

A. De SMB aanpak

- De mismatch tussen vraag en aanbod bestaat sinds 2016 en is verergerd door de coronacrisis. Mensen moeten daardoor te lang wachten op hun WIA-claimbeoordeling en ook op andere beoordelingen die UWV doet bestaan achterstanden. Ter illustratie: in 2023 waren 29.500 mensen aan het wachten, waarvan 14.500 langer dan acht weken en 3.100 langer dan 6 maanden. In 2017 zijn afspraken gemaakt met UWV over de prioritering, wanneer er meer werk is dan met de beschikbare capaciteit verricht kan worden. De WIA claimbeoordeling heeft de hoogste prioriteit. Dat bleek onvoldoende om het tij te keren, en in 2021 zijn voor het eerst afspraken gemaakt tussen SZW, UWV en de Nederlandse vereniging voor verzekeringsgeneeskunde (NVVG) over het efficiënter inrichten van processen, onder meer door in te zetten op verregaande taakdelegatie en het werken in sociaal-medische centra. In augustus 2021 werd ook aangekondigd dat UWV verstrekte voorschotten niet langer terugvordert, omdat mensen buiten hun schuld om te maken kregen met grote terugvorderingen. Deze maatregel verzacht de nadelige effecten voor mensen die met de wachttijden bij UWV te maken krijgen, maar feit blijft dat de achterstanden zorgen voor onzekerheid over het recht op en de hoogte van de uitkering, zowel bij werknemers als bij werkgevers.
- In augustus 2022 is een aanpak op korte, middellange en lange termijn gepresenteerd. De korte termijn aanpak bestaat uit maatregelen (in wet- en regelgeving) die de nadelige effecten voor mensen van de achterstanden verzachten (kwijtschelding van onterecht ontvangen voorschotten) en de 60-plusmaatregel die maakt dat er snel een substantieel aantal extra beoordelingen gedaan kan worden.
- Voor de middellange termijn is een aantal oplossingsrichtingen verkend. Hiervoor is ook geput uit de rapportage van het adviesbureau Gupta Strategists, waarin uiteen is gezet welke maatregelen effectief zouden zijn. Een aantal oplossingen bleek destijds te fundamenteel en ingrijpend voor de middellange termijn, zoals aanpassingen aan de IVA. Op 1 juli jl. is wel de tijdelijke maatregel praktisch beoordelen in werking getreden, die maakt dat UWV voor mensen die (gedeeltelijk) werken op het moment van de WIA-beoordeling alleen een praktische beoordeling hoeft te doen en niet ook nog

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

een theoretische beoordeling. Dat levert ca. 3000-4000 extra beoordelingen per jaar op.

- Voor de lange termijn is OCTAS gevraagd om structurele oplossingen. In het rapport van OCTAS zitten in de verschillende varianten aanknopingspunten die de druk op UWV structureel zouden kunnen verminderen. Het meest concrete voorbeeld daarvan is het afschaffen van de IVA. Verzekeringsartsen hoeven dan het complexe duurzaamheidscriterium niet meer toe te passen en iedereen krijgt een WGA uitkering. Er is dan ook minder reden om een herbeoordeling aan te vragen voor werkgevers en werknemers.
- Naast de maatregelen in wet- en regelgeving op korte, middellange en mogelijk lange termijn, neemt UWV maatregelen in de uitvoering, zoals de omslag naar het werken in SMC's en wijzigingen in de IV-voorziening, onder andere op basis van een externe doorlichting door EY.
- De inzet was dat het totaal aan maatregelen in deze aanpak ervoor zou zorgen dat de korte en middellange termijn maatregelen, gecombineerd met de interne veranderingen binnen UWV, voldoende zouden zijn om de achterstanden te laten teruglopen, totdat structurele wijzigingen naar aanleiding van OCTAS effect gaan sorteren, wat realistisch gezien niet eerder dan in 2029 zal zijn.
- De huidige stand van zaken is dat zonder extra maatregelen, ongeacht de verlenging van 60-plus, de achterstanden helaas weer fors zullen oplopen totdat structurele maatregelen effect kunnen gaan sorteren.
- Dit komt voor een belangrijk deel doordat het aantal aanvragen voor de WIA meer dan verwacht lijkt toe te nemen. In **bijlage 4** van deze nota geven we meer inzicht in deze ontwikkeling.

B. 60-plusmaatregel

Doel en werking 60-plusmaatregel

- De 60-plusmaatregel is aangekondigd in de Kamerbrief van 26 augustus 2022.
- Het besluit tot invoering van deze maatregel is niet lichtzinnig genomen. De 60-plusmaatregel is buitenwettelijk en maakt onderscheid naar leeftijd. De mismatchproblematiek was toen dusdanig urgent dat een juiste uitvoering van de wet is afgewogen tegen het belang om zo veel mogelijk mensen tijdig een beoordeling te kunnen bieden en daarmee duidelijkheid te bieden over hun toekomstige situatie.
- De (tijdelijke) 60-plusmaatregel wordt geaccepteerd door verschillende belanghebbenden (al is er ook kritiek, zie verderop in deze nota) en de maatregel is (bij eventuele verlenging) uitvoerbaar voor UWV, omdat het een voortzetting van de huidige uitvoering betekent. De investering is goed af te bakenen omdat de verblijfsduur van 60-plussers is afgebakend (op de pensioenleeftijd) en je dus een accurate schatting van de kosten kunt maken. Andere maatregelen voldoen niet of in veel mindere mate aan deze uitgangspunten.
- De 60-plusmaatregel dient (als onderdeel van het bredere pakket zoals hierboven beschreven) twee doelen. Het primaire doel is om mensen die wachten op een WIA-beoordeling sneller duidelijkheid te bieden. De capaciteit die vrijkomt door een vereenvoudigde beoordeling voor 60-plussers kan elders worden ingezet, waardoor ook andere mensen sneller duidelijkheid krijgen. Het tweede doel is om UWV lucht te geven om procesoptimalisaties voortvarend te kunnen implementeren, zodat deze zo snel mogelijk hun

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

volledig effect gaan sorteren. De SMC-vorming is in dit kader de belangrijkste procesoptimalisatie bij UWV.

- De maatregel houdt kortgezegd in dat UWV de WIA-claimbeoordeling voor 60-plussers op een vereenvoudigde wijze, zonder inzet van een verzekeringsarts, mag uitvoeren. Er is gekozen voor een leeftijdsgrens van 60, omdat voor 60-plussers geldt dat hun werkhervattingskans in vergelijking tot jongere WIA-uitkeringsgerechtigden, achterblijft. Bovendien heeft voor hen het type WGA-uitkering beperkt effect op hun werkhervattingskansen.
- Binnen de maatregel krijgen 60-plussers een WGA 80-100 uitkering toegekend zonder sociaal-medische beoordeling door een verzekeringsarts. Alleen als er sprake is van een inkomen van meer dan 65% van het maatmaninkomen dan wordt de uitkering afgewezen (35-min). Dit kan bijvoorbeeld voorkomen wanneer iemand (gedeeltelijk) aan het werk is op het moment van de beoordeling. Ook kan een IVA-uitkering worden toegekend als overduidelijk sprake is van volledige en duurzame arbeidsongeschiktheid. In dat geval vindt een volledige beoordeling, met inzet van een verzekeringsarts, plaats. Zowel de werknemer als de werkgever moeten toestemming geven voor de vereenvoudigde beoordeling.
- De maatregel leidt ertoe dat meer mensen een WIA-uitkering krijgen (WGA 80-100 in plaats van geen uitkering (35-minners) en meer mensen een hogere uitkering krijgen (WGA 80-100 in plaats van WGA 35-80). De extra kosten die hierdoor optreden zijn eerder van dekking voorzien.
- De kosten van de uitkering worden buitenwettelijk toegerekend aan het Arbeidsongeschiktheidsfonds (Aof). Op deze manier worden individuele werkgevers niet benadeeld door de maatregel, maar betalen werkgevers collectief.

Effecten 60plus-maatregel

- De 60-plusmaatregel is aantoonbaar effectief in het verhogen van het aantal beoordelingen dat UWV kan doen én het terugbrengen dan wel beperken van de achterstanden. UWV heeft in de periode van oktober 2022 (start maatregel) tot en met mei 2024 bijna 17.000 60-plussers geholpen via de vereenvoudigde beoordeling. Doordat de beoordeling van 60-plussers minder tijd kost, heeft UWV meer ruimte om de aanvragen van een bredere (jongere) doelgroep sneller in behandeling te nemen.
- Het draagvlak voor de 60-plusmaatregel onder werknemers en werkgevers blijft groot. Nog altijd stemmen zij in 99% van gevallen in met toepassing van de vereenvoudigde beoordeling. Ook het aantal bezwaarzaken blijft beduidend laag: zo'n 1% ten opzichte van ruim 20% bij reguliere WIA-beoordelingen.
- UWV zet intensieve dienstverlening in voor de 60-plussers om te zorgen dat degenen die nog willen en kunnen werken, ondersteund worden om een passende plek op de arbeidsmarkt te vinden. Een eerste, voorlopige, interne analyse lijkt een negatief effect van de maatregel op de arbeidsparticipatie van de doelgroep te laten zien. We zien niet méér 60-plussers een WIA-aanvraag doen als gevolg van de maatregel, maar het lijkt erop dat de 60-plussers die een aanvraag doen vervolgens wel minder vaak aan het werk zijn. De arbeidsparticipatie van de doelgroep is sowieso laag vergeleken bij jongere doelgroepen (dat is de reden dat voor deze afbakening is gekozen). Nader onderzoek is nodig om het precieze effect van de maatregel op de arbeidsparticipatie te duiden. Voor definitieve conclusies is moeten meer mensen over langere tijd gevolgd kunnen worden gevolgd en zijn ook meer

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

diepgaande analyses waar ook rekening wordt gehouden met kenmerken van mensen wenselijk. We blijven de ontwikkelingen dan ook volgen.

- Er is ook kritiek op de maatregel:
  - Er zijn zorgen (onder meer in een uitzending van Nieuwsuur op 28 februari 2023 en in reacties op de online consultatie op denkmeeoversmb.nl is eind 2023/begin 2024) dat 60-plussers met de maatregel worden 'afgeschreven' en dat de maatregel dus zou bijdragen aan een nog krappere arbeidsmarkt. De beschikbare feiten onderschrijven dit beeld overigens niet: we hebben geen aanwijzingen dat er een aanzuigende werking uitgaat van de maatregel en bovendien staat het mensen – ook 60-plussers die middels de 60-plusmaatregel een WGA 80-100 hebben gekregen altijd vrij om nog te werken voor zo ver de ziekte of beperking dat toelaat
  - Een aantal spelers op de private arbeidsongeschiktheidsmarkt (waaronder Robidus) geeft aan dat zij signalen ziet dat de 60-plusmaatregel gebruikt zou worden als een verkapte VUT-regeling. Hierdoor zouden meer 60-plussers dan voorheen de WIA-poort bereiken [dit zien wij vooralsnog niet terug in de cijfers]. Deze partijen staan ook kritisch tegenover de financiële gevolgen van deze maatregel.
- In **bijlage 3** treft u meer informatie over een aantal aspecten rondom de 60-plusmaatregel. Het gaat om:
  - Uitkomsten cliënttevredenheidsonderzoek;
  - Percentage IVA-toekenningen binnen de maatregel;
  - De arbeidsparticipatie in relatie tot de maatregel;
  - De effecten van de maatregel op de hybride markt.

Effecten van een eventuele verlenging

- Verlenging van de maatregel met een jaar zou een extra aantal beoordelingen betekenen in het jaar 2025. Naar verwachting zou UWV in 2025 met een extra jaar 60-plusmaatregel ongeveer 9.000 mensen vereenvoudigd kunnen beoordelen. Dat draagt bij aan een vermindering van de achterstanden. De precieze omvang van het effect is mede afhankelijk van het aantal aanvragen dat UWV in 2025 binnen zal krijgen.
- In onderstaande tabellen is inzichtelijk gemaakt hoeveel beoordelingen UWV verwacht te kunnen doen en hoe de achterstanden zich vermoedelijk zullen ontwikkelen. Hierin wordt rekening gehouden met alle maatregelen waar reeds over is besloten.

Zonder verlenging 60-plusmaatregel

Prognose met besloten maatregelen	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Aantal beoordelingen voorzichtig	**61.000**	**76.700**	**79.900**	**66.200**	**67.300**	**66.200**	**64.200**	**64.400**
Prognose achterstand voorzichtig	*17.300*	*14.500*	*13.500*	*25.800*	*35.100*	*45.500*	*57.800*	*70.300*
Aantal beoordelingen optimistisch	**61.000**	**76.700**	**84.000**	**70.000**	**72.100**	**72.500**	**72.000**	**74.500**
Prognose achterstand optimistisch	*17.300*	*14.500*	*9.400*	*17.800*	*22.400*	*26.500*	*31.000*	*33.300*

Met verlenging 60-plusmaatregel

Prognose WIA claim met optionele maatregel	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Aantal beoordelingen voorzichtig	**61.000**	**76.700**	**79.900**	**75.200**	**67.300**	**66.200**	**64.200**	**64.400**
Prognose achterstand voorzichtig	*17.300*	*14.500*	*13.500*	*16.800*	*26.100*	*36.500*	*48.800*	*61.300*
Aantal beoordelingen optimistisch	**61.000**	**76.700**	**84.000**	**79.000**	**72.100**	**72.500**	**72.000**	**74.500**
Prognose achterstand optimistisch	*17.300*	*14.500*	*9.400*	*8.800*	*13.400*	*17.500*	*22.000*	*24.300*

- UWV hanteert altijd een bandbreedte bij dergelijke prognoses, omdat e.e.a. afhankelijk is van de mate waarin de interne ontwikkelingen tot resultaten

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

leiden en (voor wat betreft de prognose van de achterstanden) van het aantal aanvragen dat UWV binnenkrijgt.

- UWV geeft aan in het geval van een verlenging van de 60+ maatregel een doelstelling van 77.000 voor 2025 beoordelingen te hanteren.
- De tabellen hierboven laten zien dat na afloop van de 60-plusmaatregel het aantal beoordelingen dat UWV kan doen weer afneemt waardoor de achterstanden weer toenemen, in beide scenario's.
- Belangrijk hierbij is dat UWV aangeeft dat 2025 voor de SMC-ontwikkeling een cruciaal jaar is. In dit jaar zetten veel van de teams die zich aan het ontwikkelen zijn de stap van 'basis-SMC op 3 ontwerpprincipes' naar een meer bestendige situatie. UWV geeft aan dat als de 60-plusmaatregel niet wordt verlengd, de werkdruk in 2025 voor medewerkers snel verder toeneemt. Dat beperkt de ruimte voor medewerkers om tijd te nemen voor de organisatieverandering. Dat beperkt dus het verandervermogen in een belangrijk jaar. De vrees is dat dit het tempo van de SMC-ontwikkeling, ook in de jaren daaropvolgend, vertraagt.
- UWV werkt ook voor de SMC-ontwikkeling met prognoses, met een optimistisch en een voorzichtig scenario. UWV heeft dit niet gekwantificeerd, maar geeft aan dat met verlenging van de 60-plusmaatregel de kans groter is dat ze naar het optimistische scenario toe bewegen. Ter illustratie: in het optimistische scenario kunnen in 2028 met de SMC-ontwikkeling 8500 extra beoordelingen worden gedaan, versus 2300 in het voorzichtige scenario. Deze aantallen zijn al verwerkt in de prognoses (voorzichtig en optimistisch) in de tabellen hierboven, dus zijn niet aanvullend daarop.

Budgettair

- Een verlenging met één jaar kost € 130,9 miljoen in totaal.
- De voornaamste oorzaak voor de stijgende WIA-uitgaven is doordat mensen de WIA instromen die dat zonder de maatregel niet zouden doen. Doordat er meer mensen de WIA instromen, neemt het beroep op de WW en IOW af. Hierdoor dalen deze uitgaven.

Budgettair effect € x mln.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	cumulatief
WIA	19,1	35,5	42,0	34,4	26,8	19,2	11,5	7,7	196,2
WW	-13,4	-26,1	-12,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-52,1
IOW	0,0	0,0	-2,4	-3,6	-2,7	-2,0	-1,5	-1,1	-13,2
Totaal	**5,7**	**9,4**	**26,9**	**30,8**	**24,1**	**17,2**	**10,1**	**6,7**	**130,9**

- Over het overkoepelende proces van de uitgavenkant bij de augustusbesluitvorming praat FEZ u op 15 augustus bij. U ontvangt daarvoor separaat een nota, waarin ook de herprioriteringsopties van Rutte IV, waar u om gevraagd hebt, worden benoemd.
- Voor de extra uitgaven is dekking benodigd. Indien u besluit dat u wilt inzetten op verlenging van de 60-plusmaatregel, hebben wij hiervoor onderstaande opties in kaart gebracht. Deze dienen integraal bezien te worden samen met de verschillende opgaven die in augustus opgelost moeten worden, zoals de per saldo uitvoeringstegenvaller waarover u eerder bent geïnformeerd door FEZ.
  - Vrijval op SZW-begroting: Er is een aantal posten op de begroting waar vrijval optreedt. Dit zijn:
    - Door vertraging van het wetsvoorstel banenafspraak vindt er een vrijval plaats van ruim € 122 miljoen in 2025.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

    - Er is een reservering van € 40 miljoen cumulatief getroffen voor de compensatie van SW-bedrijven voor de gevolgen van de minimumloonsverhoging per 1 juli 2024. Deze reservering is niet meer nodig, omdat het voorstel is weggestemd in de Eerste Kamer.
    - Er blijft in 2025 € 20 miljoen over van de middelen voor de tegemoetkoming energiekosten studenten.
- Envelop groepen in de knel: Er is binnen het hoofdlijnenakkoord een envelop voor 'groepen in de knel'. Op de longlist van mogelijke dossiers waar voor geldt dat naar deze envelop wordt gekeken, staat ook de 60-plusmaatregel verlengen. Besluitvorming hierover volgt de komende weken (separaat traject). U kunt besluiten zich hard te maken om deze maatregel uit de envelop te dekken.
- Vrijval loondoorbetaling bij ziekte: Onderdeel van het arbeidsmarktpakket is het wetsvoorstel tweede spoor re-integratieverplichtingen voor kleine en middelgrote werkgevers. Als dat wetsvoorstel later (bijvoorbeeld één jaar later) in werking treedt dan nu beoogd is (per 2028), vallen er middelen vrij. Het besluit over een latere inwerkingtreding hangt samen met de rest van het arbeidsmarktpakket en vergt instemming van de sociale partners. Daarnaast is er als onderdeel van het pakket 4 x € 20 miljoen vrijgemaakt voor extra investeringen in de tweede spoor re-integratie. Ook die middelen zouden aangewend kunnen worden voor de verlenging van de 60-plusmaatregel, maar dat zal ook op voorhand niet op steun van de sociale partners kunnen rekenen.

Overwegingen
- De vraag is of verlenging van de 60+ maatregel opportuun is.
- Enerzijds is het de enige (beleids-)maatregel die op korte termijn incidenteel leidt tot substantieel aantal extra uit te voeren beoordelingen. Daarnaast acht UWV de kans groter dat de SMC-vorming positiever verloopt, al heeft UWV dit nog niet gekwantificeerd in een verhoging van de doelstelling.
- Anderzijds is de maatregel erg duur voor een maatregel met vooral een tijdelijk effect. Bovendien, onafhankelijk van of de maatregel verlengd wordt, is de prognose dat de achterstanden na afloop van de maatregel weer fors gaan stijgen.
- Als verlenging met een jaar UWV in staat zou stellen om de SMC-vorming te versnellen, en op die manier sneller meer beoordelingen per arts zou kunnen realiseren, zou het wellicht de hoge kosten kunnen rechtvaardigen. UWV verwacht dat dit in enige mate het geval zal zijn, maar vertaalt dat niet in een hogere doelstelling, en zelfs in het meest positieve scenario blijft het nodig om aanvullende maatregelen te treffen na 2025. Structureel effect van de maatregelen naar aanleiding van OCTAS kan pas op de langere termijn (over ca. 5 jaar) worden verwacht. Deze aanvullende maatregelen voor de tussentijd zijn nog niet voorhanden, maar zullen naar verwachting ook kostbaar zijn.
- Graag bespreken we dit met u.
- Indien u het opportuun acht de maatregel nog één keer met een jaar te verlengen, adviseren we u:
    - De (financiële) besluitvorming over deze verlenging in de aankomende augustusbesluitvorming interdepartementaal af te ronden. Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met andere opgaven op SZW-terrein;
    - Met UWV bestuurlijke afspraken te maken over de doelstellingen waaraan zij zich ten aanzien van de SMC-ontwikkeling committeert, zodat de ruimte die er in het jaar van de verlenging wordt geboden optimaal benut wordt. Het moet hier gaan om afspraken over het extra aantal beoordelingen dat UWV kan doen, aangezien de achterstanden afhankelijk zijn van het aantal aanvragen en daarop kan UWV niet sturen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Bijlage 1 – Achtergrond en stand van zaken mismatchproblematiek

Terugblik op de problematiek en plan van aanpak

- De wachttijden voor met name de WIA-beoordelingen zijn lang door de mismatch. Dat is onwenselijk, want dit geeft veel onzekerheid voor mensen die langdurig ziek zijn. Zij moeten nu vaak lang wachten op duidelijkheid over het recht op een uitkering. Dat raakt aan de inkomenszekerheid van deze mensen. Bovendien kan deze onzekerheid herstel en re-integratie belemmeren. Dit raakt ook werkgevers, want zij hebben hierdoor te veel onduidelijkheid over de financiële gevolgen van een mogelijke uitkering. Tot slot is er sprake van kosten die collectief betaald worden, bijvoorbeeld het verstrekken van dwangsommen bij niet tijdig beslissen en het kwijtschelden van WIA-voorschotten.
- In augustus 2022 kondigde uw voorganger een aanpak aan voor de korte, middellange en lange termijn. De aanpak bestaat uit een combinatie van maatregelen die zien op de wet- en regelgeving en procesoptimalisaties binnen UWV. De belangrijkste procesoptimalisatie bij UWV is de omslag naar het werken in sociaal-medische centra (SMC's). De korte termijn maatregelen (met name de 60-plusmaatregel) zijn ondersteunend aan deze ontwikkeling en hebben als doel de druk te verminderen zodat UWV in staat gesteld wordt optimalisaties (verder) door te voeren.
- De maatregelen gericht op de korte termijn hadden als doel de inzet van de verzekeringsarts gerichter te maken. De 60-plusmaatregel was daar onderdeel van. Die maatregel is oorspronkelijk aangekondigd tot 1 januari 2024 en is later verlengd tot 1 januari 2025. De intentie was om de maatregel niet langer dan twee jaar te laten duren.
- Voor de middellange termijn was aangekondigd om drie beleidsopties te gaan verkennen: laten vervallen van het duurzaamheidscriterium, het aannemen van duurzaamheid na vijf jaar volledige arbeidsongeschiktheid en 'praktisch beoordelen'. Na de eerste verkenning bleken de opties met betrekking tot het duurzaamheidscriterium niet afzonderlijk van andere fundamentele aspecten uit het stelsel kunnen worden uitgewerkt. Daarom is alleen verder gewerkt aan de maatregel 'praktisch beoordelen'. Deze maatregel is inmiddels per 1 juli 2024 van start gegaan en loopt tot 1 juli 2027.
- Voor de lange termijn was de OCTAS aangekondigd. In het rapport dat de OCTAS heeft aangeboden staan diverse aangrijpingspunten die de druk op de uitvoering (in het bijzonder op de sociaal-medische beoordelingen) kunnen verminderen. Op dit moment wordt gewerkt aan nadere uitwerking van de drie varianten uit het OCTAS-rapport.
- Een nadere toelichting op de belangrijkste maatregelen (de ontwikkelingen in de uitvoering en de beleidsmatige maatregelen) treft u aan in bijlage 2.

Laatste stand van zaken

- Na aankondiging van het plan van aanpak hebben we de Kamer twee keer per jaar geïnformeerd over de voortgang en de ontwikkelingen ten aanzien van de mismatchproblematiek. De laatste voortgangsbrief is de brief van 21 mei jl.
- In die voortgangsbrief is aangegeven dat de maatregelen op de korte termijn hebben geleid tot goede resultaten: in 2023 heeft UWV zo'n 14.000 (ruim 20%) meer WIA-claimbeoordelingen kunnen doen dan in 2022.
- Naast een toename in het aantal beoordelingen dat UWV momenteel doet is er sprake van een toename in de vraag naar WIA-beoordelingen. In 2023 heeft UWV 10.000 meer WIA-aanvragen ontvangen dan aanvankelijk was verwacht

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

(een toename van circa 14%). Meer informatie over de oorzaken van deze toename treft u aan in bijlage 3.

- Deze toename heeft een groot effect op de mate waarin de achterstanden teruggebracht konden worden. De achterstand op de WIA-claimbeoordelingen is in 2023 uiteindelijk afgenomen van circa 17.000 naar 14.000.
- De verwachting is dat UWV, door het pakket aan maatregelen, de komende jaren een hoger aantal beoordelingen kan doen dan voorheen. Met name door de procesoptimalisaties bij UWV, waaronder het werken in sociaal-medische centra (SMC's), maar ook door de maatregel 'Praktisch beoordelen' die per 1 juli 2024 tijdelijk van start is gegaan.
- De uitdaging voor de komende jaren blijft groot en blijft om onze aandacht vragen. De 60-plusmaatregel en de overwerkafspraken die in 2023 en 2024 een groot effect hebben, zijn bedoeld om UWV lucht te geven om verbeteringen in de uitvoering, waaronder de SMC's, optimaal in te kunnen voeren. UWV werkt hard aan de cultuuromslag die nodig is voor het werken in een SMC. De eerste substantiële effecten van de SMC-vorming worden op dit moment verwacht in 2026.
- Hoe de achterstanden zich de komende jaren gaan ontwikkelen is, naast het aantal beoordelingen dat UWV kan doen, ook sterk afhankelijk van hoeveel WIA-aanvragen UWV de komende jaren gaat ontvangen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Bijlage 2 – Overzicht belangrijkste SMB-maatregelen

- **Sociaal-medische centra (SMC's)**: UWV is bezig met een transitie naar het werken in een regiemodel voor sociaal–medische dienstverlening. Dit houdt in dat er in een SMC wordt gewerkt, waar een multidisciplinair team de verantwoordelijkheid heeft voor een in beginsel regionaal afgebakende groep mensen. Het multidisciplinair team bestaat uit verschillende professionals, waaronder arbeidsdeskundigen, sociaal-medisch verpleegkundigen, re-integratie- en procesbegeleiders, verzekeringsartsen en medisch secretaresses. In een SMC zijn de manager uitvoering en de regievoerder (een verzekeringsarts) gezamenlijk resultaatverantwoordelijk en geven ze samen sturing aan een SMC. Hierbij is de regievoerder (een verzekeringsarts) altijd eindverantwoordelijk voor het medisch gedeelte. In een multidisciplinaire bespreking (MDB) bepaalt het team aan de hand van triage wanneer welke activiteit plaatsvindt in het kader van de beoordeling en begeleiding van een cliënt en door welke functionaris dit het best kan worden gedaan. Het team biedt hierbij zoveel mogelijk maatwerk en de cliënt heeft tijdens het hele traject zoveel mogelijk een vast aanspreekpunt.
- **Herontwerp informatievoorziening (IV):** UWV heeft een implementatie van een nieuwe informatievoorziening (IV) in voorbereiding. De nieuwe IV is gericht op eenduidige ondersteuning van het gehele WIA-claimproces voor intern UWV. Dit betreft een langdurig traject dat naar verwachting ruim vijf jaar zal duren.
- **60-plusmaatregel**: De 60-plusmaatregel is ingevoerd per 1 oktober 2022 en loopt op dit moment tot 1 januari 2025. De maatregel is bedoeld om UWV lucht te geven om verbeteringen in de uitvoering, waaronder de SMC's, optimaal in te kunnen voeren. Met deze buitenwettelijke maatregel krijgen 60-plussers een vereenvoudigde WIA-claimbeoordeling zonder inzet van de verzekeringsarts en met extra aandacht vanuit arbeidsdeskundigen.
- **Praktisch beoordelen**: De maatregel 'Praktisch beoordelen' is ingevoerd per 1 juli 2024 en loopt tot 1 juli 2027. Met de maatregel worden werknemers die werken bij de WIA-claimbeoordeling (of na de 1e ziektedag), op basis van alleen hun feitelijke verdiensten beoordeeld door UWV om te komen tot een arbeidsongeschiktheidspercentage, en niet meer óók op basis van een theoretische schatting.
- **Effectievere uitvoering EZWB's**: De werkwijze waarbij binnen de Ziektewet de Eerstejaarsziektewetbeoordelingen (EZWB) zo gericht mogelijk worden ingezet; niet meer standaard na één jaar ziekte, maar op het moment waarop de kans op uitstroom het grootst is.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Bijlage 3 – Overige informatie 60-plusmaatregel

Cliënttevredenheidsonderzoek

- UWV heeft in 2023 een cliënttevredenheidsonderzoek gedaan.
- Uit dit onderzoek blijkt dat werknemers en werkgevers de dienstverlening rondom de vereenvoudigde beoordeling goed vinden en dat zij het gevoel hebben goed op de hoogte te zijn gebracht over de voor- en nadelen van de vereenvoudigde beoordeling. Uit het onderzoek blijken ook belangrijke aandachtspunten die UWV kan gebruiken om de dienstverlening te optimaliseren.
- Het onderzoek geeft ook inzicht op de voornaamste redenen om al dan niet te kiezen voor een vereenvoudigde beoordeling. De reden om te kiezen voor een vereenvoudigde beoordeling is dat er sneller duidelijkheid is over de uitkering en de rust die dat geeft. De keuze voor een volledige beoordeling wordt meestal gemaakt als de cliënt niet verwacht nog terug te kunnen keren naar werk.
- UWV doet deze zomer opnieuw een cliënttevredenheidsonderzoek. De resultaten daarvan worden in augustus verwacht.

Percentage IVA-toekenning

- Het percentage IVA-toekenningen aan 60-plussers is sinds de invoering van de 60-plusmaatregel gedaald.
- Het is in beginsel onwenselijk als mensen die potentieel recht hebben op IVA door de vereenvoudigde beoordeling worden gemist. UWV heeft daarom diverse specifieke waarborgen getroffen om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen die in aanmerking komen voor een IVA-uitkering, ook daadwerkelijk een IVA-uitkering ontvangen.
- Deze maatregelen hebben effect gehad. Het percentage IVA-toekenningen is daarna gestegen naar 23%, ten opzichte van 17% in de eerste maanden van de 60-plusmaatregel. Het percentage ligt in de eerste maanden van 2024 weer iets lager; gemiddeld 21%. Het percentage is daarmee niet terug op het oude niveau: een stabiel gemiddeld percentage van 32% tot 36% (2018 t/m 2021).
- Het percentage IVA-toekenningen is vast onderdeel van de monitoring van de 60-plusmaatregel. We volgen de ontwikkeling nauwgezet om te zien of de waarborgen effectief blijven en eventueel leiden tot verdere stijging van het percentage.

Arbeidsparticipatie

- Bij het invoeren van de 60-plusmaatregel was één van de argumenten voor de leeftijdsgrens, dat voor 60-plussers geldt dat hun werkhervattingskans in de huidige praktijk, in vergelijking tot jongere WIA-uitkeringsgerechtigden, achterblijft, en bovendien voor hen het type WGA-uitkering beperkt effect heeft op hun werkhervattingskansen.
- Tegelijkertijd is het belangrijk dat ook 60-plussers alle kansen krijgen om te participeren op de arbeidsmarkt, mede met het oog op de krapte op de arbeidsmarkt. UWV biedt deze groep daarom intensieve persoonlijke dienstverlening aanbieden.
- De 60-plusmaatregel kan desondanks effecten hebben op de arbeidsparticipatie van de betreffende groep. In hoeverre er sprake is van mogelijk verminderde arbeidsparticipatie kan op dit moment beperkt in beeld worden gebracht wegens de relatief korte looptijd van de maatregel.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

- UWV heeft met een analyse in kaart gebracht of 60-plussers sinds de invoering van de maatregel vaker een WIA-aanvraag doen dan voorheen. In de cijfers tot nu toe is geen stijging te zien van het aantal aanvragen door 60-plussers als gevolg van de maatregel. Voor definitieve conclusies is moeten meer mensen over langere tijd gevolgd kunnen worden gevolgd en zijn ook meer diepgaande analyses waar ook rekening wordt gehouden met kenmerken van mensen wenselijk. We blijven deze ontwikkelingen volgen.
- Ook kan het interessant zijn om de ontwikkelingen op de arbeidsparticipatie van deze groep gedurende de looptijd van de regeling in kaart te brengen. Een eerste interne analyse lijkt een negatief effect van de maatregel op de arbeidsparticipatie van de doelgroep te laten zien. We zien niet méér 60-plussers een WIA-aanvraag doen als gevolg van de maatregel, maar het lijkt erop dat de 60-plussers die een aanvraag doen vervolgens wel minder vaak aan het werk zijn. Nader onderzoek is nodig om het precieze effect van de maatregel op de arbeidsparticipatie te duiden. Deze informatie kan relevant zijn voor toekomstige beleidsvorming.

Hybride WGA-markt

- De hybride markt geeft werkgevers de keuze om zich voor de Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) publiek te verzekeren bij UWV of om eigenrisicodrager te worden. Eigenrisicodragers zijn zelf verantwoordelijk voor de re-integratie van hun zieke (ex-)werknemers en dragen de kosten van een toegekende WGA-uitkering. Eventueel kan hij het financiële risico verzekeren bij een private verzekeraar. Publiek verzekerde werkgevers betalen voor een toegekende WGA-uitkeringen een premie aan UWV. UWV betaalt toegekende WGA-uitkeringen vanuit die premies. UWV is ook verantwoordelijk voor de re-integratie van de zieke (ex-)werknemers van publiek verzekerde werkgevers.
- Het doel van de hybride markt is dat deze partijen elkaar scherp houden, waardoor (ex-) werknemers beter worden gere-integreerd en geactiveerd.
- De WGA-uitkeringen die worden toegekend op grond van de 60-plusmaatregel worden (buitenwettelijk) op een andere wijze gefinancierd dan reguliere WGA-uitkeringen. Een andere wijze van financiering was nodig om te voorkomen dat individuele werkgevers benadeeld worden door de maatregel. De WGA-uitkering op grond van de 60-plusmaatregel worden in afwijking van de wet – zowel voor eigenrisicodragers als voor publiek verzekerde werkgevers – betaald vanuit het Arbeidsongeschiktheidsfonds (Aof). Deze WGA-uitkeringen vallen daardoor buiten de WGA-premies die publiek verzekerde werkgevers betalen en buiten het eigenrisicodragerschap (ook als de eigenrisicodrager privaat verzekerd is).
- De wijze waarop UWV de publieke WGA-premies vaststelt is een andere dan de manier waarop private verzekeraars hun premies vaststellen. De verschillen in deze systemen zorgen ervoor dat private verzekeraars nu al rekening kunnen houden met de effecten van de 60-plusmaatregel op de premies. UWV kan daarentegen niet meteen (volledig) rekening houden met de 60-plusmaatregel in de premieberekening.
- Op het moment dat de berekende premies van UWV en de private markt te ver uit elkaar zouden gaan lopen, dan kan dat ervoor zorgen dat de keuze voor een publieke verzekering of voor het eigenrisicodragerschap door andere reden kan worden gemaakt dan vanuit het oogpunt van beste activering en re-integratie voor hun (ex-) werknemers. Dat is niet wenselijk. Een aantal private partijen geven dat signaal ook af.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

- Wij zijn daarom samen met UWV met deze private partijen in gesprek over de gevolgen van de 60-plusmaatregel op de hybride markt.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Bijlage 4 – Toenemend aantal WIA-aanvragen en WIA-instroom

Inleiding

In deze bijlage informeren we u over de ontwikkeling in de WIA-instroom en het aantal WIA-aanvragen. Daarbij gaan we eerst in op de verwachte ontwikkeling van de **toekomstige instroom in de WIA** en welke factoren daar een rol in spelen**.** Vervolgens bekijken we welke aanvullende factoren van invloed waren op de **instroom in de WIA de afgelopen jaren**, en geven we aan welke oorzaken ten grondslag liggen aan de groei. Ten slotte gaan we nog specifiek in op de oorzaken voor de **groei van de instroom in de WIA in 2023** en het **aantal WIA-aanvragen in 2023**.

Onderscheid WIA aanvragen en WIA instroom

We maken in deze notitie onderscheid tussen de ontwikkeling in de WIA aanvragen en de WIA-instroom (toegekende uitkering na aanvraag).

- In het kader van de mismatchproblematiek is het aantal WIA-aanvragen dat UWV ontvangt relevant, omdat dit betekent hoeveel WIA-claimbeoordelingen UWV moet uitvoeren. De omvang van de mismatch wordt bepaald door de verhouding tussen het aantal WIA-aanvragen dat UWV ontvangt en het aantal beoordelingen dat UWV kan doen.
- Naast een toename in het aantal WIA-aanvragen is er ook een sprake van een toename in de WIA-instroom. De toename van de WIA-instroom houden we in de mismatchproblematiek buiten beschouwing, omdat deze toename alleen een meer indirect effect heeft op die problematiek. Zo kan een toename van de WIA-instroom, bijvoorbeeld zorgen voor een groter aantal verzoeken om een herbeoordeling. Uiteraard is er wel ruime aandacht voor de toename van de WIA-instroom. De toename van de WIA-instroom is voor het grootste deel verklaarbaar vanuit demografische factoren en vanuit beleidskeuzes, maar kan ook andere oorzaken hebben. Het is goed om deze oorzaken in kaart te krijgen zodat bezien kan worden of en welk ingrijpen nodig en wenselijk is.
- De oorzaken van de toename van het aantal WIA-aanvragen en de WIA-instroom zijn voor een deel gelijk, maar er zijn ook verschillen. We nemen u hieronder mee in de oorzaken die op dit moment bekend zijn.

Toekomstige ontwikkeling van de WIA

De WIA is een nog ingroeiende regeling. De WIA vervangt sinds 2005 de WAO, dat betekent dat de omvang van de WAO steeds verder afneemt en de omvang van de WIA toeneemt. Pas in ca. 2055 stromen de laatste mensen uit de WAO. Voor OCTAS is een langetermijnraming voor de WIA gemaakt. Deze raming laat zien hoe de WIA zich ontwikkelt bij de verwachte omvang en samenstelling van de beroepsbevolking en de verwachte stijging van de AOW-leeftijd. Dit is geen exacte voorspelling, maar een simulatie. Er is bijvoorbeeld geschoond voor allerlei tijdelijke effecten (zoals corona en effecten van de mismatchproblematiek) die nu spelen. De onderstaande grafiek laat de groei van het aantal WIA-uitkeringen zien, uitgesplitst naar een aantal oorzaken. Het laat zien dat de WIA voor een flink deel al is ingegroeid (roze deel), maar ook dat de WIA nog lang zal ingroeien als de instroom constant zou blijven (blauwe deel). Groei van de beroepsbevolking (meer mensen, hogere participatie) levert ook meer WIA-uitkeringen op (groene deel). Verhoging van de AOW leeftijd tenslotte leidt ook tot duidelijk meer uitkeringen (oranje deel).

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

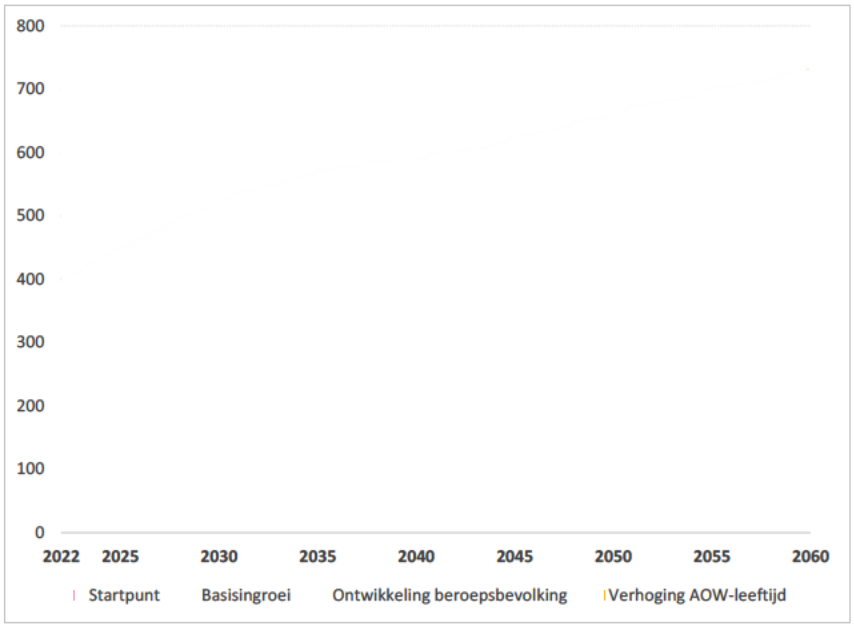

Ontwikkeling instroom WIA

Over de periode 2009-2022 is er een WIA-instroomstijging van ongeveer 26.000 mensen (instroom 2022 vergeleken met 2009) te zien. Daarvan is 60% te verklaren uit populatie-effecten, uitvoeringseffecten en wet- en regelgeving. Vooral in de jaren 2010-2011, 2016 en vanaf 2020 zien we dat we niet de gehele instroomstijging uit deze factoren kunnen verklaren. Voor dit onverklaarde deel in deze jaren, valt echter ook een aantal oorzaken aan te wijzen:

- In 2010-2011 zien we vooral het effect van de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Het aantal tijdelijke contracten was na de opleving van de economie in 2006 en 2007 sterk gestegen. Werkgevers hebben voor werknemers met tijdelijke contracten minder prikkels om ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid te voorkomen. Re-integratie bij mensen zonder werkgever blijkt doorgaans minder succesvol. Daarbovenop kwam de recessie van 2008. Die leidde tot extra ontslagen waarbij werkgevers een voorkeur hebben om gezondere mensen te behouden. Ook zorgt de ongunstiger arbeidsmarkt ervoor dat de re-integratie van mensen uit het vangnet ziektewet moeilijker wordt, wat de instroomkans in de WIA verhoogt. Deze trend van flexibilisering heeft zich ook na 2011 voortgezet.
- We zien ook een toename van stressgerelateerde ziektebeelden in de instroom. In 2016 speelt dit mogelijk een rol. UWV heeft nader onderzoek verricht naar de onverklaarde instroom in dat jaar op verzoek van SZW. UWV concludeerde dat het niet mogelijk was om een harde oorzaak aan te geven maar sprak het vermoeden uit dat de stijging te maken had met de bezuinigingen en reorganisaties bij de overheid. De stijging zat vooral bij de publieke sector.
- De niet (vanuit populatie, uitvoering of wet- en regelgeving) verklaarde instroomstijging in de jaren 2020 en 2021 valt toe te wijzen aan de corona-pandemie. Aan de ene kant is corona een nieuw ziektebeeld dat er als bijkomende oorzaak voor zorgt dat reeds zieke mensen instromen die anders wellicht afgewezen zouden zijn. Daarnaast was de re-integratie en beoordeling van zieke werknemers tijdens de lockdowns ook problematisch (met name bij vangnetters), wat tot meer toekenningen heeft geleid. Dit

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

effect was tijdelijk, in 2022 zien we weer een sterke afname. Naast dit indirecte effect zorgt corona vanaf 2022 (vanwege 2 jaar wachttijd voor de WIA) op een directe wijze voor meer instroom in de WIA (Post-COVID).

Tabel WIA-instroomstijging verklaard en onverklaard Bron: UWV

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Instroom	**35,6**	**37,9**	**33,9**	**37,1**	**36,9**	**35,8**	**40,0**	**41,7**	**43,5**	**45,9**	**49,9**	**55,7**	**54,8**
Populatie-effecten	**0,6**	**-0,2**	**0,3**	**0,1**	**-0,2**	**-0,3**	**0,2**	**0,4**	**-0,2**	**0,7**	**0,5**	**1,5**	**1,0**
Uitvoeringseffecten	**1,0**	**-1,3**	**-3,0**	**2,2**	**0,0**	**-0,2**	**1,6**	**0,1**	**-0,4**	**0,6**	**2,0**	**1,3**	**1,0**
Wet & regelgeving	**0,4**	**1,8**	**-0,5**	**0,8**	**-0,1**	**-0,8**	**1,4**	**1,2**	**1,9**	**0,8**	**0,7**	**0,5**	**0,5**
Verklaarde stijging	**2,1**	**0,4**	**-3,3**	**3,2**	**-0,4**	**-1,3**	**3,3**	**1,7**	**1,3**	**2,1**	**3,1**	**3,2**	**2,5**
Onverklaard	**4,3**	**1,9**	**-0,7**	**0,0**	**0,1**	**0,2**	**1,0**	**0,0**	**0,5**	**0,4**	**0,9**	**2,5**	**-3,3**
Totale stijging instroom	**6,3**	**2,3**	**-4,0**	**3,2**	**-0,3**	**-1,1**	**4,3**	**1,7**	**1,7**	**2,5**	**4,0**	**5,7**	**-0,8**

Toegenomen instroom van ouderen
Een relatief groot deel van de WIA-instroom komt voor rekening van mensen in de leeftijdscategorie 60 jaar en ouder. Dat komt doordat de kans op (langdurige) arbeidsongeschiktheid toeneemt met leeftijd. In 2023 stromen ook extra ouderen in de WIA vanwege de 60-plusmaatregel. Hoewel de 60-plusmaatregel er niet voor zorgt dat er meer 60-plussers een WIA aanvragen, zien we wel dat de vereenvoudigde beoordeling ertoe leidt dat 60-plussers vaker een WIA-uitkering krijgen dan bij de reguliere beoordeling.

Instroom WIA 2023 naar leeftijd

	IVA	WGA
t/m 24	1%	2%
25-34	3%	17%
35-44	7%	20%
45-54	19%	24%
55-64	59%	32%
65-AOW	11%	5%

Bron: UWV Kwantitatieve Informatie 2023

In 2023 was de WIA-instroom in de leeftijdscategorie 65-AOW 3659 mensen (UWV kwantitatieve informatie). Dit aantal is sinds 2013, toen werd begonnen met het verhogen van de AOW-leeftijd, aan het stijgen. En er is ook een effect in de doelgroepen onder de 65 jaar: meer mensen zijn gaan werken door het afschaffen van VUT-regelingen. Voorheen bleven vooral gezonde mensen doorwerken, nu doen ook minder gezonde mensen dat, die vervolgens een hogere instroomkans voor de WIA hebben.

Instroom WIA 60+

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
4.928	5.221	5.942	7.491	8.504	9.875	10.828	11.563	12.801	13.355	16.373

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Toename van de WIA-instroom in 2023

- In 2023 was de instroom in de WIA 59.690, 4.880 uitkeringen meer dan in 2022. De toename van de instroom heeft meerdere oorzaken:
  1. Een aantal structurele factoren verklaart 33% van deze toename (1.610 uitkeringen).
     - In 2021 is de werkgelegenheid flink gegroeid waardoor het aantal verzekerden voor de WIA toenam. Vanwege de wachttijd van 2 jaar zorgt deze conjuncturele ontwikkeling in 2023 voor een toename in instroom.
     - De pensioenleeftijd is in 2023 verhoogd naar 66 jaar en 10 maanden. Dat leidt ook tot meer verzekerden en daardoor meer WIA-instroom.
  2. Corona verklaart 17% van de stijging van de instroom. In 2023 kregen 810 mensen extra een WIA-uitkering met corona als eerste ziektebeeld. In 2022 stroomden in totaal 1.800 mensen in met corona als eerste ziektebeeld. In 2023 stijgt dit dus naar ruim 2600 (1.800+810).
  3. Ruim 35% van de toename wordt verklaard door uitvoeringsgerelateerde factoren (1.720 uitkeringen).
     - Het gevolg van de 60-plusmaatregel is dat de aanvragen van 60-plussers vaker worden toegekend dan bij de 'normale' beoordeling. Deze verandering zorgt in 2023 voor 2.160 extra uitkeringen.
     - Mensen die langer dan 8 weken op hun WIA-claimbeoordeling moeten wachten, hebben recht op een voorschot. Ieder voorschot wordt geregistreerd als instroom, maar circa 25% van de voorschotten leidt bij de beoordeling uiteindelijk niet tot een WIA-recht. In 2023 nam het aantal voorschotten voor het eerst sinds 2019 af. Minder voorschotten betekent dat er ook minder voorschottoekenningen naderhand afgewezen worden (-440).
  4. 15% van de toename is nog onbekend en onverklaard. Hier doet UWV onderzoek naar zodra er meer informatie over de claimbeoordeling bekend is.

- Uw voorganger heeft in de voortgangsbrief over sociaal-medisch beoordelen van 21 mei jl. ook aangegeven zich zorgen te maken over het relatief grote aandeel mensen dat instroomt in de WIA met psychische aandoeningen. Dat zien we al langer en ook in 2023 speelde bij een groot aandeel van de mensen die instroomden in de WIA psychische aandoeningen. De diagnosecode 'psychische aandoeningen' die UWV hanteert, is erg breed waardoor er veel verschillende aandoeningen onder deze code vallen en er geen uitspraken over te doen zijn. Het is waardevol om meer inzicht te krijgen in de precieze klachten waarmee mensen instromen in de WIA en inzicht te krijgen in wie deze mensen zijn, bijvoorbeeld welke leeftijd deze mensen hebben. TNO voert – in samenwerking met UWV – onderzoek uit naar de relatie tussen (langdurig) ziekteverzuim en de WIA-instroom. Daarnaast loopt er een verkennend onderzoek van TNO naar de factoren van aan werk gerelateerd ziekteverzuim, waarbij ook gekeken wordt naar de kenmerken en redenen van personen die met psychische klachten instromen in de WIA. Naar verwachting worden deze onderzoeken na de zomer afgerond.

Toename van het aantal WIA-aanvragen in 2023

- In 2023 heeft UWV meer WIA-aanvragen ontvangen dan verwacht. Het gaat om een totaal van 84.550 aanvragen in 2023. Dat zijn 11.000 meer WIA-aanvragen dan in 2022 (een toename van 15%). We verwachten dat het aantal WIA-aanvragen in 2024 licht toeneemt ten opzichte van 2023.
- De toename van het aantal aanvragen in 2023 ten opzichte van 2022 kan ten dele worden verklaard uit bekende factoren:

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

  - De eerste oorzaak is de groeiende werkgelegenheid en de stijging van de AOW-leeftijd. Hierdoor is er een toename van het aantal mensen dat deelneemt aan de arbeidsmarkt en daarmee verzekerd is voor de WIA. Zij kunnen bij langdurige ziekte aanspraak maken op een WIA-uitkering. Deze oorzaak verklaart circa 20% van de toename van het aantal WIA-aanvragen in 2023.
  - Ten tweede is het aantal WIA-aanvragen in de afgelopen jaren beïnvloed door de coronapandemie. In de eerste acht maanden van 2023 hebben meer mensen met de diagnose corona en long-covid een WIA-uitkering toegekend gekregen dan in dezelfde periode één jaar eerder. Dit verklaart circa 17% van de toename van het aantal WIA-aanvragen in 2023. We verwachten dat in 2024 minder mensen een WIA-aanvraag doen als gevolg van corona en long-covid.
- Een groot deel van de toename is daarmee nog niet verklaard. Vermoedelijk heeft de spanning op de arbeidsmarkt een verhogend effect op het aantal WIA-aanvragen. Enerzijds kan de overspannen arbeidsmarkt leiden tot een hogere werkdruk en meer (langdurig) ziekteverzuim. Anderzijds zijn er meer mensen met een kwetsbare positie aan het werk gegaan, die een hoger risico hebben op langdurig ziekteverzuim. In hoeverre deze aspecten de toename verklaren is momenteel niet bekend. Op dit moment doet UWV een nadere analyse naar de oorzaken van de toename van het aantal WIA-aanvragen. De bevindingen zijn naar verwachting dit najaar bekend.
- De toename van het aantal aanvragen in 2023 kan niet worden teruggevoerd op de 60-plusmaatregel. In de cijfers tot nu toe is geen stijging te zien van het aantal aanvragen door 60-plussers als gevolg van de maatregel. De 60-plusmaatregel heeft wel invloed op de WIA-instroom (zie hierboven).

Conclusie

- Concluderend zien we in bovenstaande cijfers geen aanleiding om aan te nemen dat de WIA-instroom ongecontroleerd stijgt.
- Dat de instroom in de WIA over de jaren heen toeneemt is logisch verklaarbaar vanuit het feit dat het een ingroeiende regeling is en vanuit een aantal andere structurele redenen (populatie-effecten, uitvoeringseffecten en wet- en regelgeving).
- Ten aanzien van de ontwikkelingen in 2023 kunnen we stellen dat de toename van de instroom in dat jaar ook grotendeels verklaard kan worden uit bekende factoren. 15% van de toename is nog onbekend en onverklaard. Daar doet UWV nader onderzoek naar. Kijkende naar de ontwikkeling van het aantal aanvragen in 2023, is een groter aandeel nog onverklaard. Ook hier doet UWV onderzoek naar. De bevindingen zijn naar verwachting dit najaar bekend.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Deze pagina bevat geen opmerkingen.